

חסידות מפורשת

קדושת לוי

הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זי"ע

פרשת נח

סא ✧ סג

מבואר על ידי

מערכת "יסוד החסידות"

גליון קכ"א

להשיג מדי שבוע

לתרומות, הערות

אה"ק: 03-7200159

ארה"ב: 718-9260874

9260874@gmail.com

עבור גליון "שפת אמת המבור" -נא להרשם באימייל

לשמוע השיעור בשפ"א בא"י -
בטלפון 0732951385

בארה"ב (קול הלשון)
7183952440/3/1/2/9

יו"ר המערכת:

הרב יהודה הלוי וינגרטן - עורך ראשי

הרב מרדכי יעקב שווייד (מה"ס מנחת חיים)

חברי המערכת:

הרב שמחה פרידמאן (עורך גליון "ארכת שלום המבור")

הרב יעקב שרגא לופינר

הרב משה יוסף (נסבנים - הגהה)

ספרי המגיד ממעזריטש, המגיד מזלאטשוב, תולדות יעקב יוסף (רבי יעקב יוסף מפולנאה), דגל מחנה אפרים (רבי משה חיים אפרים מסאדילקוב), מאור עינים (רבי מנחם נחום מטשערנאביל), אור חכמים (רבי צבי אריה מאליק), אור המאיר (רבי זאב וואלף מזיאטמיר), דברי שמואל (רבי שמעלקא מניקלשבורג), דברי משה (רבי משה מדאלינא), חיים וחסד (רבי חייקא מאמדור), חסד לאברהם (ר"א המלאך), דברת שלמה (רבי שלמה מלויצק), מעיין החכמה (רבי אשר צבי מאוסטרהא), אורח לחיים (רבי אברהם חיים מזלאטשוב), חנו הארץ (רבי משה מנדל מוויזניצק)

תוכן העניינים

- הקדמה ..... ג
- פרק א' - להמשיך אלקותו ית' ע"י האותיות ..... ד
- פרק ב' - שני בחינות בעבודה זו ..... ו
- פרק ג' - דרך הדביקות באותיות התפילה ..... ט

רבי אהרן מו"ס אמרי יוסף (רבי יעקב יוסף מפולנאה) - מראפשיץ), מגן אברהם (המגיד מטריסק), אור לשמים (רבי מאיר מאפטא), הישר והטוב (רבי צבי הירש מליסקא), יסוד העבודה (רבי אברהם מסלאנים), בת עין (רבי אברהם דוב מאווריטש), מדבר קדש (מהר"ש מבעלזא), דברי חיים (רבי חיים מצאנז), תפארת שלמה (רבי שלמה מרדאמסק), בית אהרן, (רבי אהרן מקארלין), בני יששכר (רבי צבי אלימלך מדינוב), תולדות אדם (רבי יהושע מאוסטרובא), דברי בינה (רבי יעקב יצחק מביאלא), היכל הברכה (רבי יצחק אייזיק מקאמארנא), ישמח ישראל (רבי ירחמיאל ישראל יצחק מאלכסנדר), אמרי נועם (רבי מאיר מדז'יקוב), עירין

הקדמה

במאמר זה נתבאר ענין יסודי במשנת החסידות, אשר יסוד זה הוא מסימני ההיכר לספרי תלמידי הבעש"ט הק', והיא תורת ההתדבקות באותיות, אשר נתפרסמה על ידי מרן הבעש"ט הק'.

בספרי המגיד ממעזריטש נתבאר כי האותיות הם האופן בה בא כח השכל לידי גילוי, וכמו שאנו רואים בחוש, שכשארם רוצה לדבר איזה דבר אינו יכול להביע את רצונו כראוי עד שיצמצם את מחשבתו באותיות ויאמר מה הוא רצונו בפועל שיהיה כך וכך וכו'. אלא שאותיות המחשבה מצמצמות את הרצון שהיא בלי גבול, ואת חיות שכל החכמה שעליה נאמר "והחכמה מאין תמצא", להשגה ישית ומוגבלת. וכדגל מחנה אפרים נתבאר בשם הבעש"ט הק' כי אותיות הדיבור מגבילות עוד יותר את השכל, ובה מתגלה רק חלק שביעי או עשירי מהשכל.

והנה במאמרי מרן הקדושת לוי ובפרט במאמר זה (פ"ב) נתבאר כי יש שני אופנים של התדבקות באותיות. האחד על ידי המשכת האותיות לידי גילוי מאין ליש, דהיינו שהאדם העובד ה' מעורר בעצמו את כח התענוג שבנפשו, היחידה שבנפש, וממנה ממשך כח התעוררות לעבודת הבורא בכח החכמה עד שמביאה לידי גילוי באותיות המחשבה שבה מתדבק עם קונו ועל ידי חיות הזה הוא מתפלל לפני קונו באותיות הדיבור שמוציא מפיו, ואדם כזה, שממשך את האותיות ובהם חיות אלקותו ית' לעולם, יש לו כח לגזור ולשנות את החיות, בהיות אשר הפה שאסר הוא הפה שהתיר ולכן צדיק כזה גוזר והקב"ה מקיים, באשר מפתחות החיות בידו הם.

ואמנם הדרך השניה היא שוה לכל נפש, והיא להתדבק באותיות שבהם נמשכת אלקותו ית' לכל בריה. ואמנם בדרך זו קשה יותר לשנות את המבע בדרך צדיק גזור כו', ואמנם גם בדרך זו מובא מאמר הבעש"ט הק' איך להמתיק הדינים, בתולדות יעקב יוסף (ואת הברכה אות זו) "שמעתי ממורי, כשרואה שיש עליו איזה דינין אזי ילמוד בבוקר בדביקה וחשיקה, שידבק א"ע אל פנימיות אור א"ם שבתוך האותיות".

ומבואר עוד (בפרק א') שאין הכוונה להתדבק בצורת האותיות ובהגייתן החיצונית בלבד, אלא שידבק בפנימיות מחשבתו ורצונו ונפשו לאור החיות והשכל שבתוך האותיות, (כמו שמי שמאזין לדברי חבירו ואינו מביין את התוכן השכלי שבהם לא תחשב שמיעתו לשמיעה כלל).

פרק א'

להמשיך אלקותו ית' על ידי האותיות

את הא-להים התהלך נח, כלומר שפעל זה שהבורא ברוך הוא מתלבש את עצמו כביכול באותיות. וזהו א"ת, היינו הכ"ב אותיות מאלף ועד תי"ו. הא-להים התהלך, כלומר נח פעל זה הא-להים התהלך. התהלך הא-להים א"ת באותיות ומי פעל זה נח: קינים תעשה את התיבה. קינים לשון ק"ן ליפור לשון לירה. כלומר שתהיה מדובק ומקושר בתוך התיבה היינו הדיבור כאשר תדבר בעבודת הבורא יתברך בתורה ובתפילה:

את הא-להים התהלך נח, כלומר שפעל זה שהבורא ברוך הוא מתלבש את עצמו כביכול באותיות בנועם אלימלך פרשת וירא כתב:

הנה כשעלה ברצונו יתברך לברוא את העולם להטיב לברואיו. צמצם הקדוש ברוך הוא את עצמו. ולהיכן צמצם את עצמו שמעתי מפי מורי [=המגיד ממעזריטש] ז"ל שצמצם עצמו בתוך האותיות התורה שבהם ברא העולם, ואמר שזה הפירוש שאמרו הז"ל "כביכול ברוך הוא", רוצה לומר על ידי כ"ב אתויון יכול הקדוש ברוך הוא להיות בזה העולם. והצדיק העוסק בתורה לשמה בקדושה הוא ממשיך את הבורא ברוך הוא ויתעלה בתוך האותיות של התורה כמו בשעת הבריאה עכלה"ק.

היוצא מזה שהגם שכח גילוי אלקותו ית' על ידי האותיות, קיים ועומד מבריא את העולם, ההמשכה בפועל הוא על ידי הצדיק שמדבר את אותיות התורה והתפילה, שבאותיות אלו הוא מתדבק בבוראו על ידי תשוקתו להדבק בו בתפלה שהיא עבודה שבלב או בדביקותו בחכמת הבורא ובאלקותו שבתוה"ק, ועל ידי זה מתגלה אור אלקותו בחכמה והבינה שבעולם הזה או במידות, לפי הענין שהצדיק עוסק בו.

וזהו א"ת, היינו הב"ב אותיות מאלף ועד תי"ו. הא-להים התהלך, כלומר נח פעל זה, וזה הכוונה בתיבות "את הא-להים התהלך". התהלך הא-להים כלומר נתגלה הקב"ה בא"ת כלומר באותיות, ומי פעל זה "נח":

"קינים תעשה את התיבה". קינים לשון ק"ן ציפור לשון דירה. כלומר שתהיה מדובק ומקושר בתוך התיבה - היינו הדיבור, כאשר תדבר בעבודת הבורא יתברך בתורה ובתפילה. לא די במה שיתדבק האדם בצורת האותיות אשר יציירם לנגד עיניו ובהגייתן החיצונית בלבד כפי שמוציאים מפיו, אלא צריך שידבק בפנימיות מחשבתו ורצונו ונפשו לאור החיות והשכל שבתוך האותיות, (ואל"כ הרי זה כמי שמאזין לדברי חבירו ואינו מבין את התוכן השכלי שבהם לא תחשב שמיעתו לשמיה כלל).

ובדברי התולדות יעקב יוסף בהקדמתו (אות ג'): "האותיות עצמן הם כלים כמו לבוש וגוף אל הנשמה שבתוכו, והנשמה שבתוך האותיות הוא כח המחבר, והוא אור צח ומצוחצח אשר לא הורשנו להתבונן בו כלל ועיקר, רק דעת אותו אמונת אומן ברוב מציאותו באימה וביראה ברתת ובויע, אשר לרוב העלמו לא יצדיק בו שם משמות הקדושים, כי הוא עילת כל העולמות, והוא אור אין סוף אשר על ידו נעשה יחוד וחיבור ד' אותיות שם הויה, וכל האותיות שנצטרפו ונתחברו לתיבות הוא על ידי אור א"ם המייחדן ומחברן".

ויותר מזה, בכדי שיתגלה אלקותו ית' בעולם על ידי האותיות צריך הצדיק להיות כביכול בתוך התיבה, דהיינו שמבטל ומאסף את כל כוחות נפשו ורוחו לאלקותו יתברך כפי שנתגלה על ידי האותיות התורה או התפילה בהרגשה של השתוקקות וכלות הנפש לאור א"ם שמתגלה על ידי האותיות. וכלשון מרן הבעש"ט הק': "דע כי כל תיבה הוא קומה שלימה, וצריך להיות כל כחו בה, כי אם לאו, תהיה כמו מחוסר אבר". (צוואת הריב"ש ד"ד ע"ב):

או יאמר פירוש נוסף אבל הוא המושך להדרך הנ"ל שעל ידי האותיות ממושיכים אלקותו ית' לעולם, "קינים תעשה את התיבה", תגרום כדיבורך שהבורא ברוך הוא ישכון על זה העולם מלשון "קן צפור" אשר הוא רמז להשכינה הק' המאירה ורובצת על בניה (כמבואר בספרי האר"י הק' וכמובא בספרי תלמידי הבעש"ט הק' פ' כי תצא). שכמו שהשכל נתגלה ע"י האותיות, כן נתגלה אלקותו ית' על ידי אותיות התורה והתפילה. וזה קינים כנ"ל תעשה את התיבה, עם התיבה היינו הדיבור:

פרק ב'

שני בחינות בעבודה זו

וזה אשר תעשה אותה. כי יש לדיק אשר האותיות בעלמם מורים לו ומנהיגים אותו ויש לדיק אשר הדיבור הראשון שהוא אומר אחר זה הוא מנהיג את האותיות. והנה הבחינה הא' הוא בחינת שאר נביאים על זה רמזו רבותינו ז"ל כל הנביאים נתנבאו בכה, כאשר האותיות מורים ומנהיגים אותו כך הוא אומר. והבחינה הב' הוא בחינת משה רבינו שמבואר שהתנבא בזה כיון שהוא מנהיג את הדיבור. וזהו הרמז וזה אשר תעשה, שיהיה בבחינת זה ותיבה הוא הדיבור:

וזה "אשר תעשה אותה". כי יש צדיק אשר האותיות בעצמם מורים לו ומנהיגים אותו כלומר שלפני דברו את האותיות עדין לא היה לו חשק וחיות ותענוג בעבודת ה', אלא שעל ידי האותיות שבהם נמשך האור א"ס לעולם, נמשך לו חיות לדבר את תיבות התורה והתפילה.

ויש צדיק אשר הדיבור הראשון שהוא אומר אחר זה הוא מנהיג את האותיות שעל ידי שהוא מדבר במסירות נפש הוא במסירות נפשו ממשך את אלקותו ית' לתוך נפשו ועל ידי זה הוא מוליד בנפשו אותיות וכאילו מאליו מתפרצים האותיות בדחילו ורחימו בויקוקי אש ואינו יכול לעצור מלמלל מיליו.

וענין זה נתבאר בארוכה יותר מפי רבינו לתלמידו הרה"ק רבי אהרן מזיטאמיר כפי שהביא בסה"ק תולדות אהרן פרשת כי תשא: "צריך אדם לתקן ולטהר מדותיו, היינו שיעשה הכל בשביל הבורא הן אהבה הן יראה... ואז יכול האדם לבוא אל פנימיות האותיות. והאותיות נקראים "פקודים", שיש שישים ריבוא אותיות ויש שישים ריבוא נשמות, שהאותיות הם חיות האדם והם פקודים על האדם. וכשאדם מטהר את עצמו כך ובא אל פנימיות האותיות.... ויכול לבא למדריגה גדולה מזה, ששמעתי מאמו"ר הרב הגאון החסיד אור ישראל וקדושו מו' לוי יצחק זללה"ה שפעמים האותיות מנהיגים את האדם ופעמים האדם מנהיג את האותיות, והיינו כשאדם מדבר דיבורים בלי כח ובלי מסירות נפש אזי הדיבורים מנהיגים אותו, שהאור שבאותיות נותנים לו חיות ותענוג לדבר דבורים להבורא, אבל זה האדם אינו יכול לבטל שום דבר רע שיעשה צירופים אחרים, אבל כשאדם מדבר דבורים במס"נ ומביא כל הכח שלו בהאותיות - ומדבק את עצמו באור א"ס ב"ה ששורה בהאותיות, זה האדם למעלה מן האותיות, שעושה צירופים כמו שהוא רוצה!

---

¹סיום דבריו הק': וזה הוא "זה יתנו כל העובר על הפקודים", היינו למעלה מן האותיות, "מחצית השקל בשקל הקדש", היינו שיעשה הכל בשביל הבורא שיקבל הבורא תענוג ממנו ואז יכניס הוא"ו בתוך הדל"ת שהם מחצית השקל כנוצר למעלה, ואז ויכל זה האדם לעשות צירופים למעלה כמו שהוא רוצה ויוכל להמשיך שפע וברכה וטובה בני חיי ומווני למטה, השי"ת יזכינו לבא למדריגה הזאת אמן.

וראה עוד קדושת לוי (פירושי אגדות אות ג'): כשאדם מדבר דברי אלהים חיים בתורה או עוסק בעבודת הקודש זו תפלה שיהא כוונתו שידבק את עצמו בהבורא יתברך שמו, אך ראוי להתבונן האידך יוכל האדם הגשמי להדבק בהבורא יתברך שמו שהוא אין סוף וראוי שידבק אליו רוחניות ולא גשמי? ואחר התבוננות יבא על נכון. כי הבורא ברוך הוא נתן באדם כח הדיבור שידבר דברי אלקים חיים וכדיבור הוא צרופי אותיות והאותיות המה רוחניות, וכשאדם מדבר בתורה או בתפלה בכל כוחו הנה משים כל כוחותיו בהאותיות היוצאים מדיבורו והמה רוחניות, ויכול האדם להיות דבוק בהבורא ברוך הוא כי אליו הוא נושא נפשו כמה שמשים כל כוחותיו בדיבורי תורה או תפלה נמצא מקושר הוא בהבורא ברוך הוא יתברך שמו. וכמו ששמעתי ממורי הגאון החסיד המפורסם מוהר"ר רוב בער מ"מ דק"ק מעזריטש, פירוש הפסוק (בראשית ז, א) בא אתה וכל ביתך אל התיבה, והיינו שישים האדם כל כוחותיו בתורה ובתפלה בכל תיבה שאומר ישים כל כוחותיו באופן שיבוטל מכל פעולתיו הגשמיים ועל פי התיבה שהוא רוחניות האותיות מדובק ומקושר האדם להבורא יתברך שמו. ואם יזכה האדם על פי התמדת עבודת האלקית יהיה האדם מנהיג הדיבורים כפי אות נפשו המהור. ובחינה זו נקרא

והנה הבחינה הא' הוא בחינת שאר נביאים, על זה רמזו רבותינו ז"ל (ספרי מטות ב') "כל הנביאים נתנבאו בכה", כאשר האותיות מורים ומנהיגים אותו כך הוא אומר. והבחינה הב' הוא בחינת משה רבינו שמבואר שהתנבא ב"זה", כיון שהוא מנהיג את הדיבור, משה רבינו הוא עצמו המשיך את האור א"ס לתוך האותיות, שעליו ראוי לומר "זה" שמשמעותה שהוא הוא עצם הדבר, משא"כ תיבת "כה" משמעותה "כמו", שבאותיות נתגלה אור א"ס, ונמצא שהאור שמתגלה על ידי האותיות הוא התגלות מועטת מהאור הא"ס שבתוכם.

בווהר הקדוש בעלה דמטרונותא והבן. אבל בהתחלת עבודתו התיבה מנהיג לאדם להדבק בבורא יתברך שמו על ידי רוחניות האותיות, כי האותיות נמשך ברוחניות והמה מנהיגים את האדם ברוחניות. וזה לשון דיבור, כלומר הנהגה שמנהיג האדם ברוחניות. ודיבור הוא לשון מנהיג כמו דבר אחד לדור כו' (סנהדרין ח.) וגם הגדה לשון מנהיג כמ"ש בכתבי האר"י ז"ל...

וזהו שמצינו בגמרא הובא בלשון עובר לפני התיבה וגם כן מצינו בלשון יורד לפני התיבה. ולכאורה אינו מובן, למה שינו חכמים את לשונם. ועל פי הצעת דברינו אלה רמזו לנו חכמי התלמוד חכמה נפלאה בצחות לשונם, כי עובר לפני התיבה, פירוש באדם שהתמיד בעבודתו עבודת הקודש בכל כוחותיו. כמו שכתב באורה חיים שכל כוונתו יהיה לשם שמים. אזי הוא עובר לפני התיבה, רוצה לומר שהאדם מנהיג את התיבה כפי אשר יש את נפשו וכנ"ל. אבל בהתחלת עבודתו נקרא האדם יורד לפני התיבה והכוונה שאדם נדבק להשם יתברך על ידי התיבות והדבורים שהם רוחניות האותיות. וז"ש תיבות "יורד" שהתיבה מושל עליו, כי יורד מלשון ממשלה ויורד מיעקב והבן. וזהו סוד שמצינו בגמרא דברכות בתלמוד אחד שירד לפני התיבה והאריך בתפלה ואמרו כמה ארכן כו', והשיב כלום ארכן הוא יותר ממשא רבינו ע"ה שהתפלל מ' יום. ותלמיד אחד קיצר יותר מדאי, ואמרו כמה קצרן הוא כו', והשיב כלום קצרן הוא יותר ממשא שאמר (במדבר יב, יג) אל נא רפא נא לה. ושם תפס הגמרא לשון יורד לפני התיבה, והיינו באופן שרוחניות התיבות הדבקים להשם יתברך ואם כן היו התיבות מנהיגים אותם ולא היה בידם לקצר או להאריך, רק כמו שהנהיגם הרוחניות של התיבות. ועל זה השיב להם שפיר כלום ארכן או קצרן יותר ממשא רבינו, כי משה כמ' יום האמצעים שהתפלל (על ישראל ותפילתו) על מרים היה בצער, לכך היו התיבות מנהיגין אותם להדבק בהבורא יתברך שמו, משום הכי לא הוה בידו להאריך או לקצר רק כמו שמנהיגין אותו הרוחניות של האותיות. כי המ' יום האמצעים היה צריך להתעוררת העליון כמו שאמר לו הקדוש ברוך הוא לך רד, עד שלבסוף נעשה המ' יום גם כן ברצון שמשא רבינו ע"ה הפכם בתפלתו לעשותם ימי רצון:

וזהו הרמז "וזה אשר תעשה", שתהיה בדרגה הגבוהה יותר שהיא בבחינת "זה", ותיבה הוא הדיבור כמו שנתבאר לעיל.

פרק ג'

דרך הדבקות באותיות התפלה

שלש מאות אמה אורך התיבה חמשים אמה רחבה ושלשים אמה קומתה. כי כשהאדם מדבר איזה דיבור אזי בתחילה כריך לחשוב רוממות וגדולת הבורא יתברך ואחר כך מגיע לאדם אהבה ויראת שמו יתברך ואחר כך מגיע לעולם התענוג וזה משפיע שפע על העולמות. ועל אלו השלשה רומז הכתוב קומה היא בהחשב רוממות האל יתברך רוחב אהבה ויראה שמו יתברך והוא מלפון לדרום. אורך, היינו התענוג והשפעה מהבורא על העולמות והוא ממזרח למערב:

ופתח התיבה בצידה תשים. הכלל כשהלדיק מדבר דיבור אזי כריך לדבק עצמו במה שכלול דיבור אם הדיבור הוא מיראה אז כריך לדבק עצמו ביראת השם וכן אם הדיבור הוא מאהבה כריך לדבק עצמו באהבת השם כי במדה שכלול ופתוח לו בהדיבור כריך לדבק עצמו. וזהו ופתח התיבה, לאיזה בחינה שהתיבה הוא הדיבור פתוח כנ"ל. בצידה תשים, כריך אהה לדבק בה.

ועתה מבאר רבינו איך יגיע האדם להדרגה הנרצית, והיא הדרגה הראשונה שבה היה נח ומושה רבינו (שהיה שורש נשמתו), אשר בה האדם הוא זה אשר על ידי עבודתו ממשיך חיות לאותיות היוצאים מפיו ובכך הוא ממשיך אלקותו ית' לעולם:

"שלש מאות אמה אורך התיבה חמשים אמה רחבה ושלשים אמה קומתה". כי כשהאדם מדבר איזה דיבור אזי בתחילה צריך לעורר האותיות מתוך נפשו, ואיך? לחשוב רוממות וגדולת הבורא יתברך, ואחר כך מתוך התבוננות זו מגיע לאדם אהבה ויראת שמו יתברך וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל (פרק ב' מהלכות יסודי התורה הלכה א' וב') וזה לשונו, והאיך הוא הדרך לאהבתו ויראתו בשעה שיתבונן האדם במעשיו וברואיו הנפלאים הגדולים ויראה מהן חכמתו שאין לה ערך ולא קץ, מיד הוא אוהב ומשבח ומפאר ומתאוה תאוה גדולה לידע השם

הגדול, כמו שאמר דוד צמאה נפשי לא-להים לאל חי, וכשמחשב בדברים האלו עצמן, מיד הוא נרתע לאחוריו וירא ומפחד ויודע שהוא בריה קטנה שפילה ואפילה עומדת בדעת קלה ומעוטה לפני תמים דעות כמו שאמר דוד כי אראה שמך מעשה אצבעותך וכו'.

ואחר כך מגיע לעולם התענוג, מתעורר על נפשו תענוג וחיות גדול, אשר בתענוג זה אין הרגשת אהבה ויראה, אלא דרגה גבוהה מזו אשר למעלה מחושי ההשגה, והיא התפשטות הגשמיות ויחוד כח המחשבה והנשמה במקורה אשר יחוד זה מביא לתענוג גדול, בהיות האדם דבוק במקור חי החיים שהוא מקור כל התענוגים.

ובזה משפיע שפע על העולמות, בספרי החסידות מבואר כי כל העולמות כלולים בנפשו של האדם, שהרי התענוג הפרטי שבאדם הנקרא כתר שרשו מ'עתיקא קדישא', החכמה והבינה מ'אבא' ו'אמא', וכן האהבה והיראה של האדם שרשם ממידות ה'חסד' וה'גבורה', והמחשבה מרוממות וגדלות הכורא שרשם ממידות 'נצח והוד', ונמצא שכל העולמות כלולים באדם, וכשהוא ממשיך על עצמו אלקותו ית' הוא ממשיך את חיות אלקותו ית' הא"ם על כל העולמות הכלליים.

וע"ד אחר הוא מוכא במ' בעל שם טוב על התורה (פרשת נח אות פ'): יכוון בתפלה שמעורר אותיות שנבראו בהם שמים וארץ וכל הברואים כולם עליונים ותחתונים, כל העולמות כולם, ואם כן באמרו התפלה והשבחים הוא אומר עם כל העולמות ועם כל הנבראים, כי הוא מעורר האותיות, והאותיות הם החיות של הברואים, אם כן עם כולם הוא אומר, ומעלה כל הנבראים משמים וארץ בכוונה זו² (דרכי צדק אות ל"ט):

---

²המשך דבריו הק': ועל ידי בני העלייה שמתפללין בכוונה, הם מעוררין גם האותיות של פחותי ערך, וגם הם יוכלו להתפלל יותר בכוונה ובהתלהבות, ויחזרו למוטב, ובעל שם טוב גילה זה גם כן, ואמר לתלמידיו צריך אתה להתפלל אפילו על עוף הפורח המצפצף, וכן בדברי תורה לבני אדם להוכיחם מעיל כוונה זו להועילם, והזכיר בזה הרבה.

ועל אלו השלשה רומז הכתוב, "קומה" היא בהחשב רוממות האל יתברך, "רוחב", אהבה ויראה שמו יתברך המתעוררים על ידי המחשבה והוא מצפון לדרום. "אורך", היינו התענוג והשפעה מהבורא על העולמות מידת היסוד שהיא התענוג המעורר השפעה והוא ממזרח למערב.³

"ופתח התיבה בצידה תשים". הכלל כשהצדיק מדבר דיבור אזי צריך לדבק עצמו במה שכלול בדיבור בא להוסיף על מה שנאמר עד עתה, שבכל תיבה צריך להיות התדבקות ככל המידות, ועתה בא לבאר שאמנם עיקר הכוונה וההתדבקות צריך להיות לפי ענינו של הדיבור הן ע"פ הסוד ל"ח, והן בפירוש המילות בפשטות⁴, אם הדיבור הוא מיראה אז צריך לדבק עצמו ביראת השם וכן אם הדיבור הוא מאהבה צריך לדבק עצמו באהבת השם, כי במדה שכלול ופתוח לוי⁵ בהדיבור צריך לדבק עצמו הדבקות צריך להיות לא רק

---

³ בדברי האר"י הק' ככוונות הנענועים אנו מוצאים יסוד לדברי רבינו, כי הנענועים בקומה - כלומר למעלה ומטה הם כנגד נצח והוד, (שכן מידת הנצח ענינה התבוננות בנצחוננו של הקב"ה ואיך שהוא מנצח על כל המונעים לעברו והוא מושל עליהם, ומידת ההוד היא למטה, להשפיל כל המניעות מפני עבודת ה' שיהיו כפופים לאלקותו ית'), והנענועים לצפון ולדרום הם כנגד חסד וגבורה שהם יראה ואהבה כידוע, והנענועים ממזרח למערב הם המשכת אלקותו מהתפארת ליסוד שהיא כידוע היחוד קוב"ה ושכינתיה, והיא המשכת אלקותו משרש השפע שהוא התפארת למידת היסוד שהיא מידת ההשפעה בפועל כידוע להשכינה הק' שהיא ג"כ במערב.

⁴ בשארית ישראל שער ההתקשרות כתב: ושמעתי בשם הקדוש רבי ברוך, שפירוש המלות בפשוט גבוה מכל הכוונות, כמו ברוך אתה ה' (גילויבסט ביסטו גא-ט). וראה באר מים חיים דברים א: ונחזור לענין, כי על כן לא יתרום אדם בלבבו את דברי הפשט, בידועו רמזותיו בכוונה, כי כל הכוונות מתלכשים בהפשט. ולזה כבירור אמרו אין מקרא יוצא מדי פשוטו. כי בהפשט הנעשה לשמו יתברך בו נרמז כל הכוונה. ומי כא-להינו חכם יודע פשר דבר כמה שהלביש את סתריו בפשט הזה, הלא ממנו מוצא דבר:

⁵ אפשר שהסוד הוא הענין הסתום בהתיבה, והפשט הוא הענין הפתוח בהתיבה, שהוא ידוע לכל בני אדם וכל הרוצה לכוונם יבא ויכונם.

באותיות עצמם, אלא יש יחוד ומעלה מיוחדת כשמצרף האותיות לתיבה ומדבק במשמעותה של התיבה שהיא אור אלקותו כפי שנתגלה בתיבה זו.

וכמובא בצוואת הריב"ש (דף ח' ע"ב): ריב"ש ע"ה אמר, צהר תעשה לתבה, שתהיה התבה [שאדם מדבר בתורה ובתפלה] מצהיר, כי יש בכל אות עולמות ונשמות ואלהות, ועולים ומתקשרים ומתייחדים זה עם זה, עם אלהות, ואחר כך מתייחדים ומתקשרים יחד האותיות ונעשה תיבה, ואחר כך מתייחדים ייחודים אמיתיים באלהות, וצריך האדם לכלול נשמתו בכל בחינה ובחינה מהנוכר, ואז מתייחדים כל העולמות כאחד ועולים ונעשה שמחה ותענוג גדול עד אין שיעור".

וזהו "ופתח התיבה", לאיזה בחינה שהתיבה הוא הדיבור פתוח כנ"ל. "בצידה תשים", צריך אתה לדבק בה כאשר אדם מוציא את התיבות מפיו בדבקות, הוא מכניס בהתיבה חיות הנקרא "טעמים" ו"נקודות" שהוא התענוג והשכל של התיבה, והם ענינה של התיבה והחיות המונח בה, אשר האדם שם אותם בהתיבה על ידי עבודתו.